

De REPOS; een pijnobservatieschaal voor mensen met een uitingsbeperking.

De afgelopen jaren is in het Pijnkenniscentrum van het Erasmus MC - Sophia Kinderziekenhuis een pijnobservatieschaal voor ouderen met een uitingsbeperking ontwikkeld en getest, de Rotterdam Elderly Pain Observation Scale (REPOS). De gevalideerde REPOS telt 10 gedragingen die als kenmerkend voor pijn bij deze groep worden gezien. Gezichtsuitdrukking is een belangrijke indicator voor pijn, zowel bij pasgeborenen, kinderen met een verstandelijke beperking als ouderen met een uitingsbeperking. Vijf van de 10 gedragingen betreffen daarom het gezicht, nl: gespannen gezicht, ogen (bijna) dichtknijpen, optrekken bovenlip, grimas en angstig kijken. De overige vijf gedragingen betreffen bewegingen en verbale uitingen van pijn. Op de bijbehorende instructiekaart zijn alle gedragingen gedefinieerd. In bijlage 1 en 2 ziet u het scoreformulier met de 10 gedragingen en de bijbehorende beslisboom. De beslisboom is ontwikkeld om op een gestandaardiseerde manier te werk te gaan bij hoge scores.

Na observatie van de bewoner, tijdens een mogelijk pijnlijk moment, noteert de observator welke gedragingen werden gezien. Elke gedraging die gezien is krijgt een score 1 en opgeteld leidt dit tot een REPOS-score. Omdat het niet uitgesloten is dat een hoge REPOS-score (mede) het gevolg is van andere factoren dan pijn, wordt er ook belang gehecht aan de omstandigheden tijdens het scoren en aan de voorkennis van de observator. Als de observator reden heeft om aan te nemen dat bijvoorbeeld angst overheerst dan kan dit in het zogenaamd pijncijfer tot uitdrukking komen. Dit cijfer wordt gegeven op een schaal van 0 (geen pijn) tot en met 10 (ergste pijn). Een REPOS-score van 3 of hoger in combinatie met een pijncijfer van 4 of hoger is altijd aanleiding om in actie te komen en b.v. een pijnstillertje te geven. Een hoge REPOS score gecombineerd met een laag pijncijfer kan een reden zijn om de bewoner gerust te stellen of af te leiden, of indien dit niet helpt een kalmerende middel voor te laten schrijven door de arts. Dit is slechts een voorbeeld om aan te geven dat een pijnobservatieschaal een nuttig hulpmiddel is, maar dat de eigen ervaring van de verzorgende met de bewoner en het oog hebben voor diens omstandigheden altijd van groot belang zijn. Het gebruik van de REPOS kan ook al nuttig zijn als dit leidt tot meer aandacht voor mogelijke pijn bij de bewoners en dus het verbeteren van hun comfort. Een voorbeeld van het gebruik van de REPOS in de praktijk wordt beschreven in de onderstaande casus.

Mevrouw K. heeft een uitingsbeperking als gevolg van ernstig hersenletsel na een auto-ongeval en is geheel afhankelijk van hulp bij de ADL. Mevrouw had een REPOS score van 6, zowel tijdens verzorging als fysiotherapie, en kreeg hiervoor pijnstilling. Toch wijst observatie tijdens de ADL erop dat mevrouw nog steeds pijn zou kunnen hebben (REPOS=6). Ondanks de hoge score denken de verzorgenden dat mevrouw geen pijn heeft, maar zich ongelukkig

voelt over haar afhankelijke positie (NRS=2). Om daar zeker van te zijn werd de observatie herhaald, zowel tijdens de verzorging (REPOS=5) als tijdens fysiotherapie (REPOS=2). Opnieuw denken de verzorgenden dat er geen sprake is van pijn maar van verdriet en schaamte, omdat mevrouw verder ook heel stilletjes is (NRS=2). De fysiotherapeut bevestigt dat er tijdens het oefenen geen aanwijzingen van ernstige pijn zijn en ook de arts vindt geen aanwijzingen. De pijnstilling blijft ongewijzigd en de psycholoog en pastor worden in consult geroepen. Na enige tijd wordt de REPOS herhaald om pijn definitief uit te sluiten.

Betrouwbaar scoren met de REPOS vereist enige training. Voor dit doel is een instructie cd-rom ontwikkeld met achtergrondinformatie over de REPOS, het scoreformulier in pdf, en video-opnamen die de beschreven gedragingen illustreren. Voor zelftraining staan er tevens twaalf video-opnamen op.

Voorts wordt er twee maal per jaar een 'train-de-trainer' bijeenkomst georganiseerd.

U kunt u de cd-rom gratis aanvragen bij Drs. Anneke Boerlage; email a.boerlage@erasmusmc.nl. Anneke Boerlage verstrekt tevens informatie over de 'train-de-trainer' bijeenkomsten.

Bijlage 1

Rotterdam Elderly Pain Observation Scale (REPOS)

Eerst 2 minuten observeren en daarna aankruisen als gedrag aanwezig was tijdens de observatie. Tel daarna alle aangekruiste gedragingen op voor de REPOS totaalscore.

NAAM CLIËNT			
	1 ^e observatie	2 ^e observatie	3 ^e observatie
NAAM OBSERVATOR			
DATUM / TIJDSTIP			
SITUATIE (ADL, transfer, lopen, fysiotherapie, rust, wondverzorging, etc.)			
PIJNMEDICATIE (Soort, dosering en tijdstip laatste gift)			
Gespannen gezicht	☐	☐	☐
Ogen (bijna) dichtknijpen	☐	☐	☐
Optrekken bovenlip	☐	☐	☐
Grimas	☐	☐	☐
Angstig kijken	☐	☐	☐
Bewegen lichaamsdeel	☐	☐	☐
Paniekerig, paniecreactie	☐	☐	☐
Kreunen / jammeren	☐	☐	☐
Onrustgeluiden / verbale uitingen	☐	☐	☐
Inhouden adem / stokken ademhaling	☐	☐	☐
REPOS TOTAALSCORE	☐	☐	☐
	zie REPOS beslisboom	zie REPOS beslisboom	zie REPOS beslisboom

REPOS0 versie 1.2, Van Herk, Boerlage, Van Dijk, Erasmus MC 2008

Bijlage 2

